

SVENSKA LARYNGFÖRBUNDETS TIDNING

LARY

Nr 4
Dec. 2004

FÖR STRUP- OCH MUNHÅLECANCER

GOD JUL &
GOTT NYTT ÅR

Nästa nummer utkommer i mars 2005 • Manusstopp 1 februari

LARY

Ärgång 31 • Nr 4-2004

SVENSKA LARYNGFÖRBUNDET KANSLI & REDAKTION

Barks Väg 14, 170 73 Solna
TEL. 08-655 83 10 - FAX. 08-655 46 10
TEXTTEL. 08-655 43 20

E-POST laryngforbundet@telia.com
PG 85 17 54-2 - BG 5703-3573
HEMSIDA: www.laryngforbundet.nu

ANSVARIG UTGIVARE Bo Persson

REDAKTÖR Bo Zachrisson

MEDARBETARE I REDAKTIONEN
Kerstin Wähner, Viola Landewall
Bengt Johnsson, Gunnar Schneider

FÖRBUNDSORDFÖRANDE

Bo Persson

Övre Hantverksgatan 20 A

831 36 Östersund

TEL. 063-12 30 41

MOBIL 070-512 51 96

E-POST bo.persson.laryng@telia.com

GRAFISK FORM

Gunnar Schneider

E-POST schneider@chello.se

TRYCK

Grafiska Punkten, Växjö

MATERIAL

till tidningen sänds till:

Svenska Laryngförbundet

Barks väg 14, 170 73 Solna

Märk kuvertet "Lary"

Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera insänt, ej beställt material.

Insänt material returneras endast på begäran.

Eftertryck och citering är tillåten om källan anges.

ANNONSER

1/1 sida färg	7.000:-
1/1 sida i svart	5.000:-
1/2 sida i svart	2.750:-
1/4 sida i svart	1.500:-
Spalt 56x265 mm	2.250:-

STIFTELSEN LARYNGFONDEN

ORDFÖRANDE Hans-Ola Fors

Barks väg 14, 170 73 Solna

TEL. 08-655 40 01

E-POST laryngfonden.kansli@telia.com

POSTGIRO 90 02 02-3, 91 82 58-5

BANKGIRO 5936-5338

I N N E H Å L L

2 Innehåll

2 Ledaren.

Ordförande kåserar

4 "Talkurs"

i Göteborgsföreningens regi

5 Samtalsträff

för larynger på Karolinska

6 Laryngfonden

flyttar kansliet till Kalix

7 Kalendarium

för våren 2005

8-9 Tal- & kostdagar

för nyopererade i Stockholm

10-11 Hej Lary

Hallandsföreningen kåserar

12-13 Sandanski Spa

kort om Bulgarienresan

14-16 Wien

- en riktig pärla

14-15 Vätternrundan

En profil som är "ute och cyklar"

17 IALP

-en rapport från Australien

18-19 Vancouver

Läkare rapporterar Kanada

19 Krysset 3-04

Rätta lösningen samt vinnarna

20 SCR, Ny hyresgäst

när Laryngfonden flyttar ut

22 Krysset 4/04

L E D A R E N

Så är det dags att blicka tillbaka på året 2004 och då närmast mina tre käpphästar, medlemsrekrytering, tandvårdskostnader samt kampen mot "tobaksdjävulen".

Medlemsrekryteringen: vi MÅSTE värva fler medlemmar som är opererade och strålade. Intensivare bearbetning med hjälp av logoped och annan vårdpersonal samt närmande till närliggande patientföreningar etc. Detta med tanke på att vårt statsbidrag minskar 2005.

Tandvårdskostnaderna har som bekant skjutit i höjden, oroväckande. Vi har ett sammanträde inbokat med Socialstyrelsen i slutet av detta år alt. på det nya året, vilket jag får återkomma till senare.

I kampen mot "tobaksdjävulen" hade vi nyligen ett tvådagars seminarium för våra tobaksinformatörer med 25 deltagare varav 6 var nya. Kursen var mycket innehållsrik och pedagogiskt genomförd med tanke på att vi närmast vänder oss till skoleleverna i årskurserna 8 och 9 i högstadiet, samt gymnasiets årskurs 1. Mycket glädjande och inspirerande. Socialstyrelsen uppskattar denna verksamhet och vi har flera gånger fått beröm för detta.

Så vill jag då slutligen önska våra medlemmar med anhöriga, annonsörer, sponsorer en:

God Jul och ett Gott Nytt År

Bo Persson

Kansliets öppettider

**Förbundet håller öppet
måndagar-torsdagar 09.00-15.00
Lunch mellan 12.00-13.00
Fredagar är kansliet stängt.**

- ♥ har ett tiotal läns- och regionföreningar runt om i landet
- ♥ bevakar och tillvaratar medlemmarnas intressen
- ♥ arbetar aktivt för att hjälpa medlemmarna tillbaka till ett meningsfullt liv
- ♥ ordnar rehabiliteringsseminarier och -resor
- ♥ har sitt kansli i Stockholm
- ♥ arbetar för att starta samtalsgrupper för både patienter och anhöriga antingen via sjukvårdspersonalen eller i lokalföreningarnas regi
- ♥ ger ut tidningen LARY med aktuell information, artiklar och reportage
- ♥ har regelbundet kurser för förbundets och föreningarnas förtroendevalda samt antirökinformatörer
- ♥ håller kontakt med myndigheter och serviceorgan
- ♥ tillhör Handikapporganisationernas Samarbetsorgan
- ♥ är en av huvudmännen i Cancerfonden
- ♥ har kontakt med motsvarande förbund i andra länder
- ♥ har förtroendeanslutna läkare, tandläkare, logoped, kurator och dietist
- ♥ har instiftat den fristående Stiftelsen Laryngfonden

STIFTELSEN LARYNGFONDEN

*i kamp mot
Strup- och munhålecancer*

Laryngfonden – en fristående fond instiftad av Svenska Laryngförbundet – står öppen för ansökningar om bidrag, vilka kan beviljas i enlighet med fondens ändamål:

Fondens ändamål är att främja forskning och utveckling, särskilt inom områdena laryng-, hemilaryng- och glossektomi samt främja vård och rehabilitering för behövande sjuka inom dessa områden, dock ej sådant som åligger stat, landsting och kommun, enligt gällande lagar, regler och praxis.

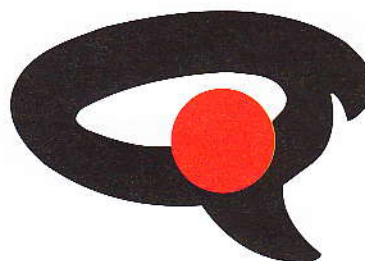
***Bidrag och gåvor
emottages tacksamt på:***

Postgiro

90 02 02-3 • 91 82 58-5

Bankgiro

5936-5338

Ansökningsblankett för bidrag finns hos:

Stiftelsen Laryngfonden

Box 2 • 952 21 Kalix

Besöksadress Norra Parkgatan 1

Tel: 0923-665 73 • Fax: 0923-101 70

e-mail: laryngfonden.kansli@telia.com

Göteborgsföreningens "Talkurs" i Kungälv hösten 2004

-- Text & bild: Mona Gustavsson --

Så var det dags igen för årets talkurs. I år var det 3:e året i rad som vi var på Nordiska Folkhögskolan i Kungälv. Skolan ligger så vackert på höjden över Kungälv och med utsikt över Bohus Fästning.

Det var roligt att åter träffa våra kamrater som brukar vara med på den populära Talkursen.

Under året har det även kommit

stärkare. Flera av oss som pratar med matstrupstal, servox och röstventil har svårt att göra sig hörda när det är mycket ljud runt omkring och då väljer vi därför att hålla oss tysta. Vi fick prova denna förstärkare och det var en fantastisk skillnad hur det gick att höra att vårt tal kunde fylla hela rummet.

Så var det dags för fikapaus.

Lukt och smakförmåga var nästa ämne på programmet. Nästan alla av oss opererade har fått mer eller mindre besvär med lukt och smak

överbaskade med att ha en egen liten orkester, som bestod av att Dagmar spelade på piano och Gunnar på en såg. Det lät riktigt bra. De hade med sig diabilder från medlemsresor från Gotland och Sorrento. För många som varit med där var det roligt att uppleva gamla minnen, vi andra som inte varit med kunde njuta av de vackra vyerna.

Fredagen började vi med frukost och utcheckning av rummen.

Därefter hade vi diskussioner och redovisning av vad vi hade gått igenom i går.

Efter fikapausen blev vi uppdelade i smågrupper för kommunikationsträning.

Anhöriga hade en egen grupp där de fick ta del av lukttestet och de blev betygsatta på om de hade gissat rätt på de lukter som skulle gissas på.

Efter lunchen gjorde vi en utvärdering av kursen. Därefter var det avslutning och alla åkte hem igen med förhoppning om att kunna få träffas igen nästa år.

Vi i Laryngföreningen Göteborg vill tacka logopederna för allt arbete de lagt ned med kursen och att de alltid är så entusiastiska.

Vi vill också tacka Laryngfonden som har bidragit till att vi har kunnat genomföra denna lärorika och trevliga kurs.

MONA GUSTAVSSON

Logopederna Ulla-Britt Tengstrand, Birgit Berlin och Inger Johansson

nya medlemmar och det är ju speciellt viktigt att de kommer med.

Vi var 27 deltagare inklusive våra logopeder Ulla-Britt Tengstrand, Birgit Berlin Risberg och Inger Johansson som är en nyutexaminerad logoped. Inger var med för att lära sig och ta med sig erfarenheter från kursen. Till vardags skall Inger arbeta upp logopedmottagningen på Kärnsjukhuset i Skövde där det inte har varit någon bra fungerande logopedmottagning.

Incheckning, lunch och demonstration

Vi startade kl 12.00 med incheckning, därefter åt vi lunch. Maten smakade mycket bra och vi var mätta och belåtna när vi började kursen. Programmet såg intressant ut och som första punkt var det Conny Erlingsson och Roger Eklund från Xena Medical.

De demonstrerade en röstför-

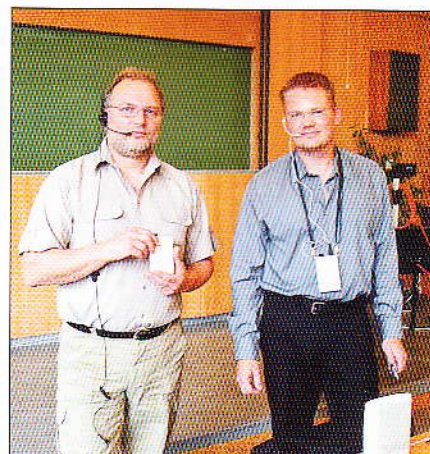
ster efter operationen. Västra Sjukvårdsregionen har haft ett projekt hur man vid en speciell teknik kan lära sig att känna lukt och smak igen. Vi var flera som har fått vara med i detta projekt och det har blivit ett väldigt lyckat projekt. Logopederna skall föra denna teknik vidare till andra regioner i Sverige.

Klockan 17.00-18.00 gjorde vi avbrott för att äta middag.

Ytterligare en timma efter maten hade vi diskussioner angående lukt och smak. Vi blev uppdelade i smågrupper, där vi också skulle gå igenom hur vi har blivit informerade innan vår operation och vad vi tyckte skulle bli bättre.

Vi är ju lite ovana att sitta på skolbänken en hel dag så en del tog chansen att koppla av en timma innan vi skulle träffas kl 20.00 för kvällsmyset.

Dagmar och Gunnar Persson

Conny Erlingsson och Roger Eklund från Xena Medical.

Samtalsträff för larynger

– Text & bild: Bengt Johnsson –

Den 28 oktober anordnade cheflogoped Jonas Karling på Karolinska Universitetssjukhuset en träff för laryngektomerade.

Förra gången var för ett halvår sedan och att den nya träffen var efterlängtat var det inget tvivel om. Det betyder uppenbarligen mycket att få träffa sådana som är i samma situation som en själv och få utbyta erfarenheter.

Det kom sammanlagt 13 personer, alla män. Man undrar varför inga kvinnor dök upp. En kvinna fanns dock med men det var en logoped från Paris som ville ta del av hur man arbetar med dessa frågor i Sverige.

En fråga som var uppe på dagordningen var hur många som hade freehands. Det visade sig att 8 dvs drygt hälften av de närvarande hade och använde freehands i varierande omfattning. Några använde den

jämt, några mer sällan och andra inte alls. Som orsak till att man inte använde freehands, trots att man hade tillgång till en var bl a

- plåstret sitter inte kvar så länge
- svårare att prata med, tröttande
- tyngre att andas med
- svårt att få loss vid nysning
- rösten blir svagare

Hans (tv) uppskattade freehands mycket i samband med modellflygning. Till höger Olaf

En av deltagarna uppskattade sin freehands mycket. Han hade modellflygning som hobby och var beroende av att ha båda händerna fria.

Några av deltagarna var mycket nöjda med HME CAP (av Titan) som kopplas ihop med freehandskasetten. Endast ett svagt tryck på ventilen krävs vid tal.

Andra deltagare var helt nöjda med den vanliga lösningen dvs utan freehands. Det som betydde mest var enkelheten i användningen. Har man vant sig vid en lösning som fun-

gerar kan det också finnas ett visst motstånd mot att prova något nytt, trodde Jonas.

En annan fråga som diskuterades var behov av röstförstärkning. När man som laryngektomerad vistas i miljöer där det är mycket bakgrundsljud (t ex på en fest) kan det vara svårt att göra sig hörd. Jonas skulle undersöka vilka hjälpmedel för röstförstärkning som finns att tillgå.

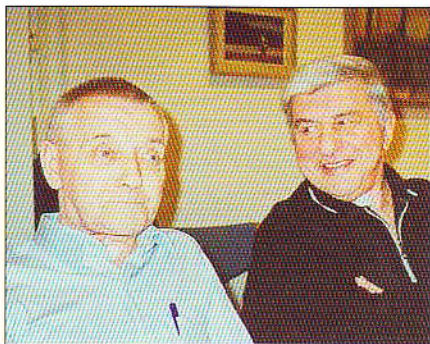
En av deltagarna undrade hur ofta man skulle byta röstventil. Svaret blev ungefär var 6:e månad. En annan deltagare påpekade betydelsen av att varje dag behandla ventilen med Mycostatin för att förhindra svampangrepp. Han hade på så sätt förlängt användningstiden högst avsevärt. Att äta yoghurt framhölls också vara ett bra sätt att förlänga livslängden på röstventilen.

Logopeden Elisabet Lundström passade på att titta in till gruppen. Elisabeth har i sitt forskningsarbete hittills undersökt rösten hos 34 laryngektomerade personer varav flera fanns bland deltagarna. Elisabeth skulle återkomma inom kort med en kallelse till en träff för att redogöra för resultatet av sitt arbete.

Jonas visade avslutningsvis en videofilm som han tog i Eriksdalsbadet i samband med den test som gjordes i våras med Försvarets Materielverks Arbetsräddningsväst m/00. Västen, som blåses upp automatiskt, provades på två laryngektomerade försökspersoner (se Lary nr 2/2004).

Träffen var mycket uppskattad och vi som deltog ser fram emot att ses snart igen.

BENGT JOHNSSON

Harald (tv) och Francesco opererades ungefär samtidigt för 13 år sedan.

Jonas översätter för logopeden Maya från Paris.

Laryngfonden flyttar till Kalix!

– Text: Hans-Ola Fors –

Laryngfondens styrelse har beslutat att flytta sin administration från Bergshamra till Kalix där fondens styrelseordförande Hans-Ola Fors är verksam.

Motivet för flytten är först och främst att effektivisera administrationen av fondens verksamhet och därmed göra kostnadsbesparingar och att underlätta arbetet för styrelseordföranden som är yrkesverksam och arbetar full tid som advokat i Kalix.

Styrelsesammanträdena kommer även fortsättningsvis att hållas i Stockholm där fonden kommer att av förbundet hyra sammanträdeslokal.

I Kalix kommer fonden att administreras av personal vid Advokatbyrån Kaiding och de personer som bidragssökande och andra som vill komma i kontakt med fonden kommer att möta är Eva Berglund, Anna-Lena Nilsson och Kristina Sandberg. En närmare presentation av dem finner Ni på www.kaiding.se, klicka in Kalix.

Formell flyttning av fondens säte sker per 1/1 2005.

Fonden köper en halvtidstjänst för administrationen inkluderande alla på ett kontor förekommande göromål inklusive bokföring. Vidare ingår i avtalet ändamålsenliga kontorslokaler med för fonden ensamt avsatt datautrusning, kopia-tor, skrivare samt telefonväxel. Administrationen kommer att ske från Kalix med start den 1 december 2004. Dock kommer bokföring och bokslutsarbetet beträffande räkenskapsåret 2004 att färdigställas i Bergshamra och likaså kommer insamlingsverksamheten att skötas året ut i Bergshamra. Fonden har förlängt anställningen med 25 % tjänstgöringsgrad för Sevinj på kansliet för att ta hand om den s.k. "rumpan" av insamlingsverksamheten som ju upphör 31/12 men där betalningar och utbetalningar av löner mm kommer att fortgå till 30/4-2005.

Fonden har varit kund i Före-

ningssparbanken i Malmö för sina kapitalplaceringar. Anledningen till att fonden varit kund på Malmökontoret var självfallet förre ordförandens bostadsort, nämligen Trelleborg. Fonden har fortsatt med Malmö som kontor fram till att vi nu flyttar administrationen till Kalix och vid samma tidpunkt kommer fonden att byta bankkontor till Luleå och Kalix. För att göra denna ändring så smidig som möjligt, har placeringskommittén, bestående av Kaarlo Vuolle och Hans-Ola Fors, i slutet av september månad, haft ett två dagars sammanträffande med Föreningssparbankens företrädare från Malmö, Luleå och Kalix. A:s bestämda uppfattning var att sammankomsten var mycket lyckad och överlämnandet av bankengagemanget har underlättats betydligt genom detta sammanträffande där Staffan Nilsson från Malmö kunde berätta om hur han tillsammans med styrelsen arbetat ur placeringshänseende. Vid sammankomsten har också arbetet fortsatt med att utarbeta en reviderad placeringspolicy för fonden.

Vad betyder den nya ordningen för förbundet och övriga bidragssökande?

Flytten av fondens administration kommer att medföra att de som söker kontakt med fonden nu på ett enklare och snabbare sätt kan komma i kontakt med fondens ordförande och den nya ordningen innebär också att allmänheten och bidragssökanden m fl i framtiden

inte kommer att sammanblanda Laryngfonden med Sveriges Laryngförbund. Det senare är inte minst viktigt för att trovärdiggöra verksamheterna och undgå risken att Laryngförbundet betraktas som en särskilt gynnad bidragssökande i strid med fondens ändamålsparagraf.

Fondens skatteprocesser

Beträffande dessa kan rapporteras att regeringsrätten i juni månad beslutat att inte ge Skatteverket prövningstillstånd vilket innebär att fonden beträffande taxeringarna 1997, 1998 och 1999 vunnit och fonden bedömts inte vara skattepliktig. Efterföljande taxeringar återstår med prövningar i kammarrätten och där fonden med spänning ser fram mot en prövning. Förutsättningarna i taxeringarna 2000 och framåt är något annorlunda varför vi inte kan var säkra på framgång. Om detta får vi återkomma då något nytt finns att rapportera.

Laryngfondens nya postadress

blir: Box 2, 952 21 KALIX.

Besöksadress är:

Norra Parkgatan 1 KALIX.

Nytt telefonnummer:

0923-665 73.

Fax nr: 0923-101 70.

HANS-OLA FORS

Ordförande i Stiftelsen Laryngfonden

God Jul och Gott Nytt År

önskar

**Styrelserna i
Svenska Laryngförbundet
och
Stiftelsen Laryngfonden**

Kalendarium

för våren 2005

✓ ✓ ✓ Januari ✓ ✓ ✓

- 18 Styrelsemöte
24 Anmälan till Eslöv/
Stensund

✓ ✓ ✓ Februari ✓ ✓ ✓

- 1 Sista dagen för inlämnande av motioner samt förslag till utnämning av hedersmedlemmar inför Riksstämman (se förbundets stadgar)

✓ ✓ ✓ Mars ✓ ✓ ✓

- 15 Föreningarnas årsmöten skall ha hållits.
15 Anmälan av ombud till Riksstämman.
15 Nomineringar till riksstämman skall vara valberedningen tillhanda.
15 Bidragsansökningar till Fonden

Styrelsemöte/Kansliet
senast den 8 april.

✓ ✓ ✓ April ✓ ✓ ✓

- 15 Ombuden skall ha erhållit motioner, valberedningens nomineringar, verksamhetsplan- och berättelse, samt revisionsberättelse senast 15/4

22-23

Seminarium –
Riksstämman

✓ ✓ ✓ Juni ✓ ✓ ✓

vecka 22

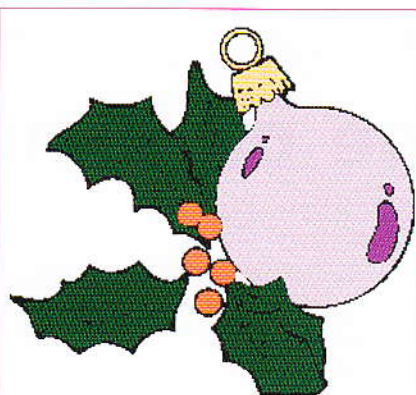
Stensund anpassningskurs

OBS! onsdag, 1/6–söndag 5/6

vecka 24

Eslöv anpassningskurs

Måndag–fredag

God Jul
och
Gott Nytt År

önskar

Norra Sveriges
Laryngförening

God Jul
och
Gott Nytt År

önskar

Västmanlands
Laryngförening

God Jul & Gott Nytt År

önskar

Laryngföreningen
Bälarna

GOD JUL &

önskar

Uppsala

Laryngförening

Tal- & kostdagar för nyopererade i strupe och munhåla

— Text: Mona Molin Foto: Gunnar Schneider —

Deltagare och föreläsare på tal- & kostdagarna som hölls på Nynäsgården

Mycket och matnyttig information för nyligen laryngektomerade eller munhålecanceropererade med anhöriga.

Det var tal- och sväljträning, gruppsamtal och trevlig samvaro med sång bland mycket annat.

Vi var en grupp på närmare 30 personer som anlände till Nynäsgårdens kursgård på förmiddagen den 1 oktober, nyfikna och angelägna om att få mer information om våra respektive sjukdomar och hur man bäst hanterar de efterverkningar och problem som cancer gett oss. Somliga var tämligen nyopererade, medan andra opererats för ett par år sedan.

En blandad grupp under en föreläsning

Informationen stod den mycket kunniga, tillmötesgående och engagerade personalen från Karolinska Universitets Sjukhuset för. De besvarade tålmodigt alla nyfikna och stundtals oroliga frågor. Trots att de måste ha hört samma frågor om och om igen i årtal, var deras engagemang och humör ständigt på topp. Tänk att vi "olycksbröder" som råkat ut för dessa hemska cancersjukdo-

Två larynger får goda råd

mar har haft turen att bemötas med sådan värme och människokärlek! Det kan vi verkligen vara evigt tack-samma för, speciellt med tanke på de snåla resurser som sjukvårdspersonalen har att arbeta med numer!

Mat, ädla drycker och lite allsång

Vi trakterades med mycket och utmärkt god mat, ljuvliga desserter och med likaledes utsökta viner, öl eller andra ädla drycker mm. För de som hade problem med maten, var personalen mycket tillmötesgående och försökte att anpassa den allt efter behov. Efter middagen hade vi en mysig kväll med roliga tävlingar, allsång, lite tilltugg och ett trevligt tillfälle att lära känna våra "olycksbröder" lite bättre. Det blev en uppsluppen kväll med många glada skratt i ett

Lisa samtalar med några laryngektomerade

glatt och mycket trevligt gäng!

Beroende på vilken information vi skulle få, indelades vi i grupper, laryngektomerade, munhåleopererade eller anhöriga. Eftersom mycket av informationen är specifik för antingen munhåleopererade eller laryngektomerade, blir det nog ointressant för många om alla skulle behöva höra sådant som inte alls rör ens egna problem. Men mycket av informationen gavs när alla var samlade. Programmet var väl genomtänkt och planerat, och all tid gick åt p.g.a. alla frågor som dök upp, eftersom det stundtals uppstod livliga debatter.

Anhöriggruppen får sin information av Lena

Mycket nyttig information

Logoped Jonas Karling informerade oss bl.a. om organisationen på öron- och halsklinikerna i Stockholm och vilka roller personalen som behandlar cancer har. Vi möter ju kanske både öronläkare, kirurger, foniater (utför finkirurgi på stämband t.ex.), dietister och logopeder m.fl.

Även de konsekvenser som munhåle- och strupcancer ger, efter avslutad behandling, och de hjälp-

Tre av de laryngektomerade i samtalsgruppen

medel som finns för dessa ändamål, tog Jonas upp. Att det finns samtalsgrupper till vårt stöd efter genomgången behandling, fick vi också höra. Där kan bl.a. eventuella frågor och bekymmer ventileras, förutom att vi får information om nya behandlingar och aktuell forskning förstås.

Kurator Liisa Berg berättade om det psykosociala behandlingsarbetet, med stödsamtal, krisbearbetning och bevakning av sociala rättigheter bl.a. Hon redogjorde också för de olika krisfaserna, samhällets skyldigheter och vikten av att våga "räta ut sina frågetecken" och ställa frågor vid läkarbesöken mm.

Av dietisten Sara Einemo fick vi också mycket nyttig information, bl.a. om hur viktigt det är att behålla vikten. Vi får bättre immunförsvar

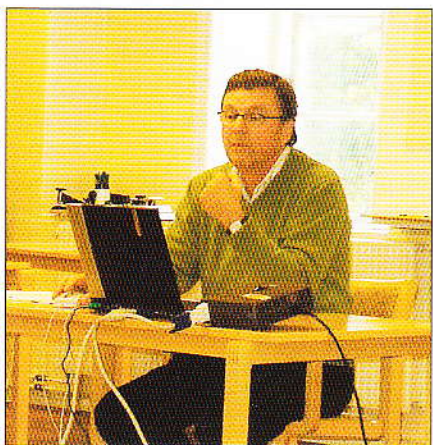
Viola, Lena och Liisa i munhålegruppen

och sårsläkning då, men vid vikt-förlust förlorar vi muskelmassa och uthållighet först av allt, inte fett! Muskelmassan tar dessutom längst tid att bygga upp igen efter en vikt-förlust. Något tankvärt för alla som har svårt att behålla vikten!

Som grädde på moset fick vi också njuta av lyxen att få taktill massage av **sjuksköterskan Åsa Jansson**. En lyx somliga av oss skulle behöva njuta av lite oftare för att lätta upp våra ofta spända och värkande muskler, nerver och senor i hals, nacke, skuldror och/eller armar. En av alla de följder som en del får dras med efter sina cancerbehandlingar.

Höstsol med blygsam temperatur

Vädret var gynnsamt med en strål-lande höstsol som lyste över oss

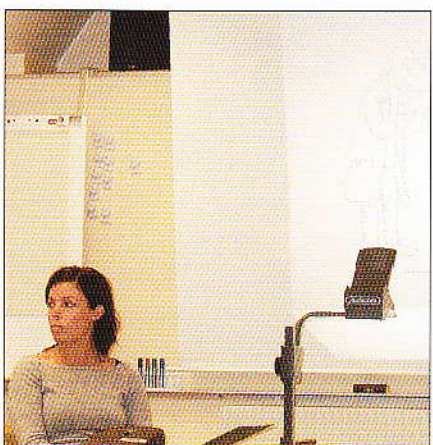
Logoped Jonas Karling höll ett innehållsrikt föredrag om strup- och munhålecancer.

Kurator Liisa Berg pratade om krisbehandling och stödsamtal samt de sociala rättigheterna.

Dietisten Sara Einemo talade om vikten av att hålla "vikten".

Med var också sjuksköterskan Lena Nyström som höll samtalsgrupper samt sjuksköterskan Åsa Jansson som fick deltagarna att må bra genom att ge "taktill massage".

Ett varmt tack för att ni ställer upp och delar med er av era kunskaper som för oss är mycket värdefull och nyttig information.

Munhålegruppen i samtal

nästan hela tiden, även om temperaturen var något blygsam. Men programmet tillät tyvärr ingen promenad i solskenet för att njuta av de vackra omgivningarna! Kanske till stor del orsakad av de många frågorna och de glada diskussionerna från alla intresserade och pratglada deltagare?!

Efter lunchen den 2 oktober var den trevliga samvaron tyvärr slut och alla tackade för ett mycket trevligt och informativt program och en utmärkt traktering på Nynäsgårdens kursgård.

Med vänliga hälsningar

MONA MOLIN

Stockholms Laryngförening

PS! Vi skickar ett stort tack till Laryngfonden som gav oss dessa fina dagar. DS!

God Jul
och
Gott Nytt År

önskar
**Stockholms Läns
Laryngförening**

På kvällen den 6 november 2004-11-06

Hej Lary

— Text och foto: Elisabet Frost-Josefsson —

Efter att kommit hem från Bulgarien och jobbat en hel vecka, på nytt heldagsjobb, känns det verkligen skönt med en ledig helg.

Under sommaren har vi varit ganska aktiva här i Halland. I början av juli var vi på slottsgården här i Halmstad och såg på "Söderkåkarna" Lite omskrivet och handlingen hade förlagts till på söder i Halmstad. Lite småmysigt och det kom bara några regnstänk. Ändå fick en av medlemmarna lung-

Pelle under föreställningen

inflammation efteråt. Som sagt sommarn var ju inte särskilt bra.

Efter ett telefonsamtal från en av logopederna i Lund i mitten av juli, där vi hade en patient från Halmstad, som tre dagar senare skulle bli laryngektomerad och denna ville innan operation få träffa en opererad. Inte enkelt att mitt i semester-tider få tag i någon. Härligt att båda före detta ordförandena kunde på så kort varsel ställa upp. Vilken tur att jag i den veckan hade bakat lite kakor. Så dessa fyra kom hit en söndagseftermiddag och vi fick alla en mycket fin dag, likaså fick vi lära oss mycket genom Åke Karlsson. Mycket som man inte funderar på om man inte är laryngektomerad.

Trots våra insatser, så inte är de nya medlemmar. Alla människor är inte intresserade av föreningsliv.

Lunchen utanför bussen i Fredriksdal, Helsingborg

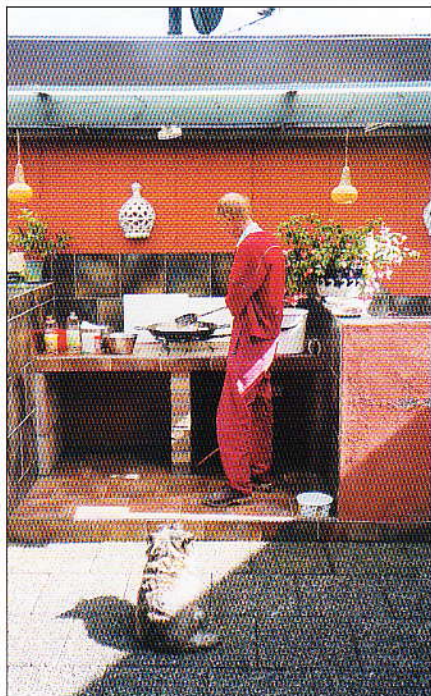
Så söndagen den 25 juli åkte vi tillsammans med Afasiföreningen på vår årliga resa till Helsingborg och Fredriksdalsteatern. Jag hade förberett dagen med att göra en stor burk med kycklingsallad. Ett riktigt bra recept med kokt ris som stomme och i detta blandar man grillad kyckling i småbitar tillsammans med bl. a. ananas, osttärningar, ärtor, majonnäs m. m.

Det är en idealisk sallad för att ha med på resor, cykelturer eller något liknande.

När vi kom fram till Helsingborg och parkeringen vid Fredriksdal var det så tid för lite mat innan man gick in till föreställningen. Nu småregnade det lite, men inga större problem. Vi stod utanför bussen och kåkade. Gick sedan in till våra platser med filter, regnkläder och en massa annat. Efter ett tag var det nästan som himlen hade öppnat sig och regnet fullständigt bara vräkte ner. Eva Rydberg försökte få oss att gå och skjula, men vadå, lämna en plats som är torr och komma tillba-

Scenen under pausen och då fick man ta fram sina paraplyer

Pelle håller på att förbereda Paellafesten

ka till något plaskvätt. Det var inte någon som lyfte utan vi satt och väntade tills de hade tagit en liten paus. Det var ju naturligtvis fruktansvärt halt på deras scengolv. Föreställning i år handlade om Mölle nere på Kulalahalvön, som väl var den första orten i Sverige där kvinnor och män badade tillsammans på början av 1900-talet.

På hemresan satte chauffören verkligen på all värme som fanns i bussen men ändå frös man. Det fanns överhuvudtaget en enda torr fläck på en när man kom hem. Konstigt att ingen blev sjuk.

Är det egentligen bara vi svenskar som blir sittande kvar på detta viset utomhus i hållande regn.

Det blir så augusti och Pelle och jag hade inbjudit medlemmarna på en "Spansk Pallefest" Det var en söndagseftermiddag, och vädret var som det brukar i Spanien. Soligt och varmt.

Vi startade med en drink och Pelle höll då fortfarande på med att tillaga Paellan.

Så vi andra börjar med lite lekar. Först har vi en mjöllek, där det handlar om att inte vara sist när ringen ramlar ner. Den som drabbas av detta får plocka upp ringen nere i mjölet med munnen. Många goda skratt. Sedan försökte jag lära dem "Min moster var ute och gick". Här sitter man med en kudde och för händerna fram och tillbaka och berättar om mostern som var ute och gick, ömsom regnande det, ömsom sken solen. Är det någon av Er som lekt denna lek?

Tänk egentligen så trevligt det var innan TV-ns genombrott. Då umgicks man på ett helt annat sätt. Varför leker vi vuxna så lite nuförtiden? I mitt föräldrahem lekte vi jämt.

Vad jag förstår genom min släktforskning så verkar det att vara ett typiskt drag hos oss "Frostare". Dessutom verkar vi att alltid ha gilla god mat, fester, kalas och kortspel.

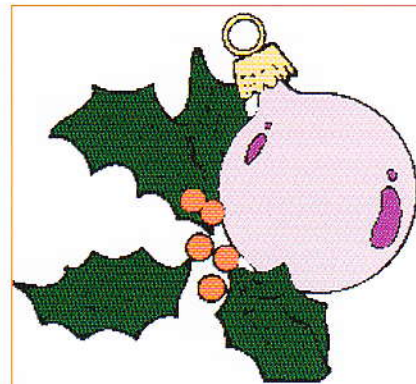
Vi var så mogna för maten. Det tar två dagar att förbereda en sådan

fest. Det skall göras brylépuddingar till efterrätten, tårta till kaffet, rensa räkor, grilla kycklingben, hacka en massa grönsaker och kött. Dels är det en hel del grönsaker i Paellan men samtidigt skall vi ju ha sallad till maten. Jag hade beställt ett jätteläcker partybröd från bagaren i grannbyn. Vilken lyckad fest det var.

Sista dagarna i augusti hade jag ordnat en 3 dagars tur till Åland, för Svarta Örnens damklubb. Här hade också våra medlemmar tillfälle att få följa med. Det gäller ju att helst fylla en buss och då är det lättare att kontakta någon mer förening. Visserligen hade vi gjort den turen år 2001, men den var så trevlig och man träffade så underbara människor, som den Åländska guiden, hotellägaren och underhållarna på kvällen.

Vi hade en fantastisk utresa på kvällen genom Stockholms underbara skärgård, och hela resan blev mycket lyckad. Under bussresan upp och ner till Stockholm hade jag tagit fram många olika frågeformulär, så att resan inte skulle bli för dryg.

*På återbörande från Hallands
Larynförening genom
Elisabeth Frost-Josefsson*

God Jul
och
Gott Nytt År

önskar
**Hallands
Larynförening**

Bild på vår innegård där festen är

Rehabilitering på Sandanski Spa

— en resa i text av Mona Molin. Foto: Gunnar Schneider —

Sandanski SPA hotell, beläget vid varma källor, omgivet av böljande kullar och berg. Med sitt härliga medelhavsklimat, ligger Sandanski bara 2 mil från den grekiska gränsen.

**Ett litet smakprov av
upplevelser från en
efterlängad rehabilitering på
Sandanski Spa i Bulgarien
den 20-30 oktober**

En unik och underbar resa fylld av behandlingar, spännande utflykter och glädjefylld rekreation. Dessutom visade det sig vara ett ypperligt tillfälle att bekanta sig med nya ansikten från Sveriges alla laryngföreningar. Efter tio upplyftande och härliga sensommar dagar i det vackra Bulgarien, med varma bad och hälsobringande mineralvatten, återvände vi till gamla Svedala. Många fantastiska intryck och upplevelser senare, var vi nu rejält styrkta och ystra nästan som ett gäng "tonåringar", väl rustade att tampas med mörkret och kylan under kommande vinter.

Äventyret startade

Den 20 oktober startade äventyret. Upp i ottan och iväg. Efter en lång och jobbig resa inkluderande bl.a. flyg och en skumpig, 4 tim-

mar lång busstur kom vi fram till Sandanski först sent på kvällen. Väl framme, lagom mörra och "vällängda", intog vi en snabb middag och stod sedan genast på öronen i säng. Efter en kort Törnrosasömn började nämligen rehabiliteringsprogrammet redan tidigt nästa morgon. Hemresan var om möjligt ännu jobbigare, eftersom vi som skulle till Arlanda startade redan före tuppen, kl. 03.30 den 30 oktober, med buss från Sandanski.

Men allt detta uppvägdes lätt av den underbara vistelsen i Sandanski, med behandlingar, utflykter, sightseeing och olika spännande

Brunnen vid hotellet med sitt hälsosamma 80-gradiga mineralvatten. Vi drack "brunn" varje dag och mädde gott efteråt.

och roliga evenemang. Klimatet var dessutom det bästa tänkbara med solsken och drygt 20° C varje dag. Humöret var ständigt på topp och det var muntert som när korna släpps på vårbetet. Fullt av glada "pojkar" och "flickor" i sina bästa år!

Kullar, berg, lummig grönska, sandstensklippor och små byar

Södra Bulgarien och området kring Sandanski är mycket vackert, med böljande kullar och berg, lummig grönska omväxlande med kala sandstensklippspetsar. Vägarna ringlar sig fram tillsammans med åar och vattenfall. Små byar klänger sig fast längs sluttningarna eller i ravinerna. Fattigdomen är påtaglig, liksom livsglädjen.

Sandanski är en gammal romersk kurort, belägen vid varma källor där man kan hämta hälsobringande 80-gradigt mineralvatten. Hotellet ligger just vid en sådan källa och i hotellpoolerna simmar man i detta vatten utblandat till angenäm temperatur.

Två behandlingar alla dagar utom söndag fick vi, och uppmanades också

Varma källor vid Rupite med vulkaniskt, radioaktivt vatten. Här botade Babavanga sjuka som badade i källorna.

ivrigt att dricka vattnet från källorna som ska vara mycket välgörande. Av kommentarerna att döma, blev vi alla lena och släta som barnrumpor under dessa 10 dagar, och säkert minst 10 år yngre till ande och kropp.

Kloster, kyrkor och charmiga platser

Vi besökte bl.a. det charmiga och

vackra Melnik, Bulgariens minsta stad med 250 invånare och vingården Iotovo Zornitsa där de gör flera underbara viner, som vi naturligtvis provsmakade.

Vi besökte också Rozhenklostret ett underbart vackert gammalt kloster från 1100-talet. En resa till Rupite och den berömda sierskan Babavangas hus och kyrka hann vi också med. Folk vallfärdar fortfarande dit

för att bli botade och bada i de varma källorna som lär ska vara radioaktiva. Man kan med andra ord inte bada särskilt länge, så vi provade inte ens. Kanske tur det!

Bulgarisk afton

En magisk kväll underhölls vi också med Bulgariska folkdanser, musik och mat. En kulinarisk högtid för både ögon och gom.

Det blev med andra ord en resa fylld av många glada minnen, roliga historier och en del tokroliga erfarenheter p.g.a. språkförbistring- en bl.a. Dessutom fick vi välbehövlig vila och avkoppling från vardagens alla mödor och bekymmer. Jag tror därför att alla som var med på resan instämmer i mina förhoppningar om att vi får ytterligare tillfällen till rehabilitering, "förbröd- ring" och välförtjänt rekreation, så att vi kan "ladda om batterierna" och humöret regelbundet inför kommande strapatser på hemmaplan.

Med vänliga hälsningar

MONA MOLIN

Stockholms Läns Laryngförening

Ungdomar i ståtliga, undersköna folkdräkter underhöll oss med inspirerande och vackra Bulgariska folkdanser.

Detta reportage från resan till Bulgarien är bara ett smakprov av vad vi har fått uppleva.

Redaktionen har fått in ca 1.000 bilder och minst fyra riktigt bra artiklar.

Som säkert alla förstår, så hinner vi inte att göra ett fullödigt reportage i detta nummer av Lary.

I februari eller mars kommer det ut en extra "Bulgarienspecial". Det blir också en redovisning till Laryngfonden som har gjort det möjligt att så många som 87 personer kunde åka på denna resa. Det har aldrig i Laryngförbundet regi anordnats en så omfattande rehabiliteringsaktivitet för våra medlemmar. Ett stort tack till Laryngfondens styrelse och till kanslipersonalen som har fått slita hårt för att vi skulle få åka iväg.

Cancer i strupe eller munhåla?

Det finns gemenskap med andra i samma situation!
Bli medlem i någon av Svenska Laryngförbundets föreningar.

Laryngförbundet arbetar för:

- kontakt och information före och efter behandling • att hjälpmedel och förbrukningsmaterial skall vara kostnadsfria • utökade resurser till rehabilitering • handikappersättning, färdtjänst och kostnadsfri tandvård • subventionerad utlandsvård
- forskning och utveckling av hjälpmedel • bredare informationsverksamhet • rökinformation i skolorna

Läns- eller regionsföreningar finns i:

Eskilstuna, Gävle, Göteborg, Linköping, Lund, Stockholm, Sundvall, Uppsala, Västerås, Umeå och Örebro.

Vi är en av huvudmännen i Cancerfonden

Vi välkomnar opererade, anhöriga, sjukvårdspersonal, vänner och andra intresserade som medlemmar.

Intressekupong:

- ☐ Jag vill veta mer om Laryngförbundets verksamhet
- ☐ Jag vill bli medlem.
Skicka inbetalningskort och information.

NAMN:

ADRESS:

POSTADRESS:

TELEFON:

SKICKA ELLER FAXA KUPONGEN TILL:

SVENSKA LARYNGFÖRBUNDET

BARKS VÄG 14

170 73 SOLNA

TEL: 08-655 83 10, FAX 08-655 46 10

Wien – en riktig pärla

– Text & foto: Bengt Johnsson –

Det skulle bli en liten höstsemester och valet stod mellan Mallorca och Wien.

Det fick bli Wien.

Som laryngektomerad är jag inte längre intresserad av bad och min hustru ville gärna återse Wien efter att ha studerat där i sin ungdom.

Redan när vi anlände på lördagseftermiddagen stod det klart att detta måste vara ett välmående land. Maria Hilferstrasse, där vårt hotell låg, var full av lördagshandlande wienbor som skyndade mellan affärerna med sina shoppingkassar. Vi gav oss ut i folkvimlet och tittade i några affärer. Men hungern gjorde sig snart påmind så vi slank in på en restaurang där vi åt en Wienerschnitzel. Den var som sig bör gjord på kalvkött och serverades med Kartoffelsallat dvs potatissallad. Smaken var utsökt men jag saknade ärtorna och anjoisen.

Wienerschnitzel mit Kartoffelsallat

Inför de kommande dagarnas utflykter köpte vi ett turistkort som berättigar till ett obegränsat antal resor med kollektivtrafiken och dessutom till viss rabatt på turistattraktionerna.

Wien har ca 1,5 miljoner invånare och känns också mycket större än Stockholm. Men det är lätt att ta sig runt i staden till alla sevärdheter. Mycket när man för fot. Annars är kollektivtrafiken väl utbyggd. Inte nog med att det finns lokaltåg, tunnelbana och bussar. Det finns spårvagnar också. Och turtätheten är hög, man behöver sällan vänta särskilt länge.

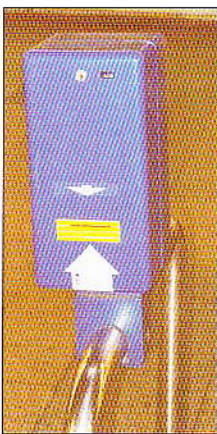
Det som förvånade mig var att man aldrig såg någon annan personal än förarna. Inga konduktörer och inga spårvakter. Biljett köpte man i en automat och biljetten stäm-

Slottet Belvedere med sin magnifika trädgård byggdes som sommarbostad åt prins Eugen av Savoien.

plade man i en annan automat på bussen, spårvagnen eller när man gick igenom entrén till tunnelbanan. Och förarnas uppgift var tydligen enbart att framföra fordonet. Ville man kliva på en buss, tunnelbana eller en spårvagn så fick man själv trycka på en knapp för att dörrarna skulle öppnas. Samma sak när man skulle av. Försökte man prata med föraren så var det nästan omöjligt. Vid en första anblick verkade det hela vara upplagt för "gratisåkning". Men så är nog inte fallet. Dels verkar wienborna överlag vara ärliga människor dels är böterna höga om man blir ertappad utan giltigt färdbevis. Enligt en kontrollant som jag talade med kostar det 260 euro (ca 2 400 kr) om man blir ertappad.

Med vårt turistkort och den väl fungerande kollektivtrafiken var det nu bara att sätta igång och ta sig till alla de sevärdheter som finns i Wien. Vi började med Belvedere som byggdes 1716-1723 som sommarbostad åt prins Eugen av Savoien. Mellan 1894 och 1914 bodde här tronföljaren Franz Ferdinand som mördades i

Att inte ha giltig färdbiljett som stämplat i automaten kan bli dyrt.

Sarajevo. I slottet undertecknades 1955 Österrikes neutralitet. Belvedere betraktas som Wiens främsta barockbyggnad. Byggnaderna är numera museer. Vi besökte konst-

I Wien finns förutom lokaltåg, bussar och tunnelbana även spårvagnar. Här en veteran-spårvagn vid Karlsplatz.

museet och kunde där titta på tavlor av bl a och Egon Schiele (1890-1917). Utmärkande för många av konstnärerna var att de dog ganska unga (Schiele endast 27 år) och att de under sin livstid levde under knappa förhållanden. De skulle bara ha vetat hur uppskattade deras verk senare skulle bli och vilket värde de har idag.

Inte långt från Belvedere ligger Karlsplatz som är den viktigaste trafikknutpunkten i Wien. Under torget finns fem våningar djupa tunnelbanestationer. Karlskyrkan byggdes 1737 är den helt dominerande byggnaden söder om Karlsplatz. Kyrkans kupol är 72 m hög och flankeras av två 47 m höga pelare. Norr om Karlsplatz ligger Musik-

vereins byggnad från 1869. Från dess gyllene sal sker TV-utsändningarna av Wienfilharmonikernas nyårskonserter. 2000 åhörare och 400 musikanter får plats i salen.

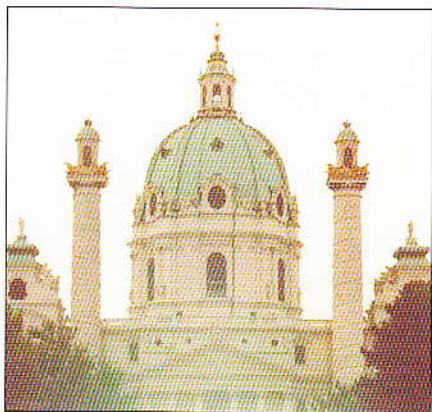
Förbi Karlsplatz går Ringstrasse (Ringen). Denna ståtliga boulevard, som går runt hela innerstaden, är byggd på de stadsmurar som revs

"Mutter mit zwei Kindern", Egon Schiele 1917.

1857. Gatan är 4 km lång och 57 m bred. Har man inget annat för sig kan man alltid ta någon av de spårvagnar som trafikerar Ringen. På den resan finns många intressanta byggnader att beskåda bl a Slottet Hofburg som var ätten Habsburgs residens mellan 1283 och 1918. Slottet har succesivt byggts till och omfattar idag 18 byggnader.

I norra änden av Ringen ligger

Karlskyrkan med sin 72 m höga kupol.

Schwedenplatz strax intill Donaukanalen. Det är också i stort sett det enda vatten man ser i Wien. Är det något man saknar i Wien så är det just vatten, inte att dricka för det finns fint vatten från bergen i karnarna, men att titta på. Här har Stockholm en fördel.

Vill man ha en trevlig kväll ska

Musikverein. Från denna magnifika byggnad sänds nyårskonserterna på TV.

man ta spårvagnen ut till Grinzing och besöka något av alla de ställen som serverar årets vin – Heuriger. Där kan man också lyssna till romantisk musik och hänga med i allsången om man så vill.

Slottet Schönbrunn från 1713 har bl a bebotts av kejsarinnan Maria Teresia med make Franz. Familjen fick 16 barn varav elva var flickor.

Donaukanalen som går genom Wien är i stort sett det enda vattnet man ser i staden.

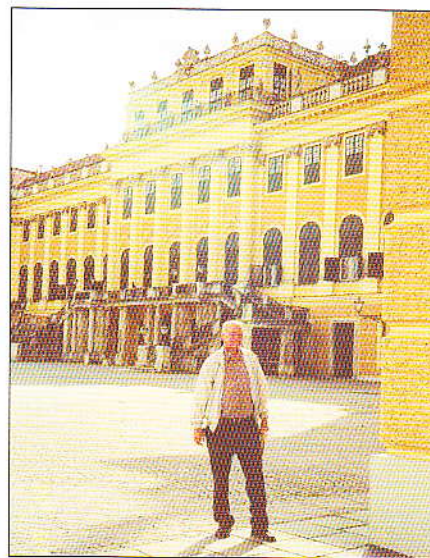
Maria Teresia (1740-1780) var en sann patriot som inför sina döttrars bröllopsnätter gav rådet: "Blunda och tänk på Österrike". Hon såg till att gifta bort sina döttrar med betydande män runt om i Europa för att på så sätt stärka habsburgarnas makt. Hon var konstens och framförallt musikens beskyddarinna.

Musikunderhållning i Grinzing.

Hon älskade att uppföra konserter och operor på Schönbrunn och stödde flera unga musiker bl a Joseph Haydn och Wolfgang Amadeus Mozart.

1830 föddes på slottet den sista kejsaren Franz Josef I. Han gifte sig vid 18 års ålder med den 16-åriga Elisabeth. Frans Josef förlorade sin son i ett tragiskt självmord och tvingades uppleva att hans hustru knivmördades. Dessutom blev hans arvinge ärkehertigen Frans Ferdi-

En laryngektomerad turist utanför Schönbrunn.

nand och dennes hustru skjutna i Sarajevo. Det följande världskriget gjorde definitivt slut på det habsburgska imperiet och lämnade efter sig ett Wien som hade slagits i spillo ekonomiskt och socialt.

Schönbrunn är idag öppet för allmänheten. Och här finns mycket att se bl a alla de rum som Maria Teresia, Franz Josef och hans Elisabeth

Slottsparken i Schönbrunn från slottet sett. Längst upp på kullen ser man Glorietten som är ett minnesmärke för Österrikes seger över Preussen 1757. Promenaden dit känns i benen men utsikten därifrån är fantastisk.

en gång disponerade. Och allt har bevarats åt eftervärlden. Om man inte väljer en guidad tur så kan man hyra en bandspelare och gå från rum till rum och få deras historia uppläst. Det fungerade faktiskt riktigt bra.

Redan på ett tidigt stadium uppsökte vi Wiens äldsta teater - "Theater in der Josefstadt" - för att informera oss om repertoaren. Det visade sig att man gav Tolvskillingsoperan under den tid vi var i Wien.

Sceningången till Wiens äldsta teater, Theater in der Josefstadt.

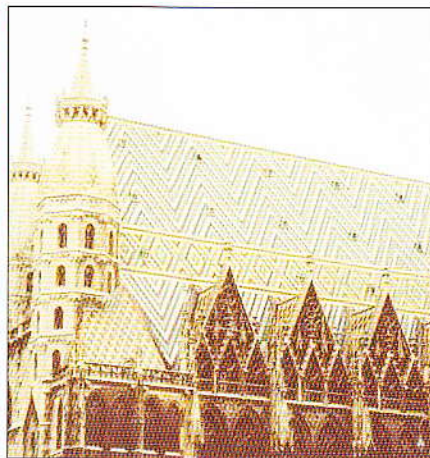
Hundertwasser Haus

Så biljetter inhandlades och det var verkligen en upplevelse. I och för sig förstod jag inte allt som sades på scenen men jag förstod ändå handlingen.

I Wien verkade en konstnär och arkitekt vid namn Hundertwasser. Han utmanade kommunen och undrade om de hus man bygger måste vara så grå och tråkiga. Den utmaningen kunde man uppenbarligen inte motstå för Hundertwasser fick förtroendet att medverka i byggproduktionen. Och annorlunda hus har det verkligen blivit, både vad gäller färg och form. Och träd växer det också på fasaderna.

I innerstaden ligger Stephansdomen som är ett av Österrikes viktigaste byggnadverk. Bygget påbörjades på 1100-talet. Dess nuvarande gotiska utformning fick den under 1300- och 1400-talen. Den skadades svårt under andra världskriget men återinvigdes 1948.

Runt Stephansdomen finns många modeaffärer och ett myller av shoppande wienbor. Några affärer har i mitt tycke riktigt dyra kläder. Kanske inte så konstigt då att klädvarufirman Hennes och Mauritz

Stephansdomen med sitt karaktäristiska tak

går bra. Här ligger priserna på en helt annan nivå och vi såg många shoppande med HM-kassar. Enbart i närheten av Stephansdomen hittade vi tre HM-affärer.

En resa till Wien kan verkligen rekommenderas. Mycket att se, god

Klädfirman Hennes och Mauritz hade flera affärer i Wien.

mat och trevliga människor. Missa inte yoghurten till frukosten. Den är gudomligt god.

BENGT JOHNNSSON

IALP's världskongress

– Text: Maria Nordenberg –

I slutet av augusti, då vintern gick mot sitt slut, höll International Association of Logopedics and Phoniatrics (IALP) sin 26:e världskongress i Brisbane, Australien.

Över 1300 deltagare tog del av föreläsningar, workshops och posterutställning under ett 5 dagar långt program. Även det sociala programmet var gediget där man bla. gavs möjligheten att mata kängurur och krama koalor på Lone Pine Koala Sanctuary.

Under kongressens andra dag presenterades forskningsstudier inom ämnet;

"Behandling/Ombänsderstagande vid laryngektomi".

En av presentationerna hade rubriken *"Perceptuell bedömning av laryngealt tal: En jämförelse av digital och analog elektrolarynxmodell (Servox)"*

I denna pilotstudie undersöktes huruvida påståendet om förbättrad ljudkvalitet hos den nya Servoxmodellen (digital Servox) verkligen stämmer. Servox Inton (analog Servox). Åtta försökspersoner som är vana att använda Servox deltog i studien. Varje försöksperson fick läsa en standardtext samt tala fritt (spontan). Detta gjordes två gånger, en gång med den digitala Servoxapparaten och en gång med den äldre modellen, Servox Inton (analog Servox). Textläsningen och spontantalet spelades in och därefter fick åtta erfarna "lyssnare" bedöma ljudkvaliteten genom att gradera 8 parametrar. De parametrar som bedömdes var: taltonläge, röststyrka, naturlighet/röstkvalitet, förståelighet, ovidkommande talbrus, effektivitet i kommunikationen (communicative effectiveness) samt vilken Servoxmodell bedömarens själv föredrog.

Vid en jämförelse mellan "gruperna" bedömdes den nya Servoxmodellen vara signifikant bättre i fråga om taltonläge och röststyrka, medan Servox Inton bedömdes som bättre vad gäller förståelighet, ovidkommande brus och effektivitet i kommunikationen med andra. Bedömningen av naturlighet/röstkvalitet visade inte någon signifikant skillnad. Bedömarens personliga preferens av Servoxmodell var

Deltarna på IALP's världskongress

inte relaterat till några specifika egenskaper (perceptuell bedömning).

Medelvärde för bedömning av de två modellerna togs fram men visade, trots ovan nämnda signifikanta skillnader mellan individuella parametrar, inte på någon funktionell skillnad.

Från resultaten drogs slutsatsen att den nya digitala Servoxmodellen inte gav en funktionell förbättring av kvaliteten.

En annan mycket intressant presentation hade titeln: "Kommer jag alltid att ha ett hål i halsen? Pediatrisk laryngektomi". Det var en fallstudie om en flicka i de yngre tonåren som genomgått en laryngektomi.

När vi tänker på en person som genomgått laryngektomi tänker vi oftast på en vuxen person, vilket förmodligen beror på att det är vanligare att vuxna laryngektomerats.

Endast 4 artiklar har publicerats i ämnet "Pediatrisk Laryngektomi". I det här fallet arbetade två logoped-tillsammans med rehabiliteringen av patienten, där en av logopederna hade viss utbildning inom psykoterapi. De berättade om de nya utmaningar de mött vid rehabiliteringen av en tonåring som genomgått laryngektomi. Bla. Tog de upp det faktum att barnet är helt beroende av vuxna i sin omgivning. Föräldrarnas attityd och medverkan har stor betydelse för rehabiliteringsprocessen. Eftersom tonåren är den tid i livet då många frågor om den egna identiteten kommer upp till ytan tar det längre tid och arbete att förstå och acceptera en helt ny röst, begränsningar vad gäller fysisk aktivitet osv. Vad som också observerats var att barn/tonåringar ofta är mindre rädda för att pröva nya saker som tex. en röstventil. Mer dokumentation och

forskning om den här patientgruppen efterlystes.

Slutligen vill jag tacka Laryngfonden för att ni gjorde det möjligt för mig att delta vid den här kongressen och ta del av nya rön inom laryngektomiområdet i synnerhet och logopedi i allmänhet.

**Pediatrisk = läran om barnsjukdomar*

Originaltitel och författare för ovan nämnda studier:

"PERCEPTUAL JUDGEMENTS OF ALARYNGEAL SPEECH: A COMPARISON OF DIGITAL AND ANALOGUE MODELS OF ELECTROLARYNX"

Liz Ward, Sarah Bourke,
Kelli Hancock

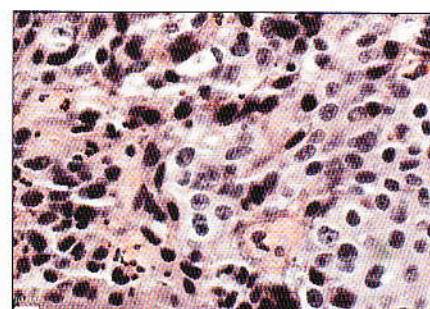
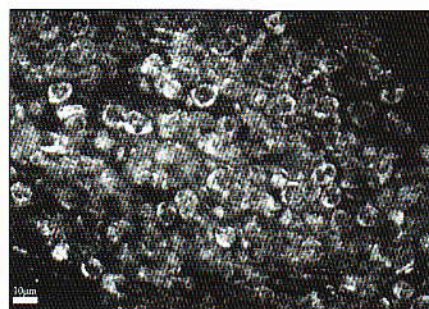
"WILL I ALWAYS HAVE A HOLE IN MY NECK? – PAEDIATRIC LARYNGECTOMY"

Nadine Madison,
Alessandra Giannini

Rapport från Vancouver

— Text: Peter Kihlström och Viktor Wahlström —

**Vi kom till Vancouver
i mitten av januari.
Det regnade så klart, det
brukar tydligen göra det där.**

En jämförelse mellan en bild tagen med konfokal mikroskopi (vänster) och sedvanlig metod.

Molnen hängde precis ovanför de bergstoppar som omger staden och vi drog våra jackor tätare omkring kroppen och promenerade med bestämda steg mot vårt vandrarhem.

Vädret till trots var vi spända och förväntansfulla. Vi hade ett mål, ett uppdrag att utföra.

Tanken var att vi skulle delta i ett forskningsarbete som på sikt skulle kunna lösa viktiga knutar inom diagnostisering av cancer i slemhinnan. Ett fördjupningsarbete på tio poäng inom ramen för läkarutbildningen, vi skulle uträtta stordåd.

Bakgrund

Som läkare finns det många alarmerande tecken som gör att cancermisstanke i strupen kan väckas. En heshet som inte vill ge med sig, en klumpkänsla långt ner i halsen eller en envis torrhosta kan vara grunden för en utvidgad utredning. Fiberoptikens intåg på den kliniska arenan gav nya möjligheter. Slemhinnan kunde plötsligt filmas och förstoras och bokstavligt talat sätts under luppen. Det drev diagnostik framåt och därmed har de medicinska insatserna kunnat sättas in snabbare.

Dagens undersökningsmetoder ger oss möjlighet att upptäcka förändringar ned till millimeternivå, är de mindre så missas de.

För att sedan utröna huruvida en förändring är godartad eller ej så tar man en bit vävnad från det misstänkta området, en s.k. biopsi, och tittar på den i mikroskop. Detta är

ett säkert och väl fungerande sätt som alltid fångar upp elakartade celler i den undersökta biopsin. Problemet är att man inte kan vara säker på att man letar på rätt ställe. Om man betänker att det är EN cell som blir elakartad och börjar dela sig förstår man hur små tumörerna är i ett tidigt skede.

Så frågan är alltså; kan man utveckla ett instrument som är så precist så att man kan titta på enskilda celler i vävnaden utan att ta dem ur kroppen?

Nuvarande forskning

Ett forskarlag vid British Columbia Cancer Agency har under ledning av Dr Stephen Lam börjat undersöka om det finns en möjlighet att använda en ny typ av optik som komplement till dagens fiberoptik.

Man utnyttjar konfokal mikroskopi. Teorin bakom är komplicerad och det krävdes idogt arbete och många frågor innan vi lyckades förstå de komplicerade resonemangen. Mycket förenklat går metoden ut på att man genom ett snillrikt system av linser och speglar kan se på djupet i slemhinnan. Det ljus som inte ligger i fokus sällas helt enkelt bort och man kan systematiskt undersöka cellskikt efter cellskikt.

Den teknik vi beskrivit ovan har funnits i många år och mängder med bilder av detta slag har tagits. Vad är det då som är nytt?

Jo, liksom i fallet med ett vanligt mikroskop blir bilderna mycket skarpare om man håller på en färg som ansamlas i cellkärnorna. Vi vill

emellertid använda metoden i kroppen och sedvanligt kontrastmedel skulle vara skadligt för kroppens celler. Vi måste helt enkelt undersöka om det går att få tydliga bilder genom att bara utnyttja cellernas egen förmåga att reflektera ljus.

Så gick det till

Att använda den här metoden och mikroskopera hela slemhinnan och dess olika skikt är dock inte praktiskt genomförbart, det skulle helt enkelt vara för tidsödande. Dr. Lam använder därför en speciell typ av ljus som gör att man upptäcker tidiga cancerförändringar lättare. Problemet är bara att man upptäcker massa andra saker också, som exempelvis ospecifik förtjockning av slemhinnan. Den konfokala mikroskopin är alltså i första hand tänkt att guida till rätt ställen att ta vävnadsprov ifrån.

Det första steget i den här typen av forskning är att undersöka hur bra den nya metoden står sig jämfört med det gamla beprövade. De vävnadsprov som vi undersökte kom från patienter som kom till dr Lams klinik för undersökning av slemhinnan p.g.a. cancermisstanke. Naturligtvis var alla informerade att vävnadsprov togs till vårt arbete.

När vi tagit våra bilder med konfokalmikroskopet skickade vi vävnadsproven till ett laboratorium och bedömdes enligt vedertagna metoder.

Resultaten jämfördes sedan med varandra och genom att ha de van-

liga bilderna som mall kunde vi försöka bedöma om konfokalbilderna var av sådan kvalitet att de kunde användas för diagnostik.

Resultat

Vi fick ganska snabbt klart för oss att den nya tekniken fortfarande är för ung för att vara tillgänglig för sjukvården idag. Det finns flera skäl till detta.

1. Det krävs mycket träning och många studier för att vi ska bli säkra på att bilderna tolkas på rätt sätt.
2. Det är fortfarande stor skillnad i kvalitet på de bilder som tas. Vissa bilder blir mycket skarpa och tydliga medan en del blir suddiga och mörka.
3. En tredje viktig aspekt är att det fortfarande inte tagits bilder inne i kroppen på någon. Vi tog våra bilder på biopsier direkt genom mikroskopet. Det återstår att visa att man kan ta likadana bilder genom fiberoptik.

De resultat vi fick var dock försiktigt positiva. Sammantaget tog vi cirka 400 bilder på omkring 50 biopsier och många av bilderna var mycket bra. När resultatet var som bäst kunde vi utan tvekan se tydliga cellkärnor och ett tydligt mönster

av celler i ett visst arrangemang.

Vi kunde se celler som delade sig och vi kunde se klara skillnader i storlek hos individuella celler. Kort sagt: vi kunde se att alla parametrar som bedöms idag, med dagens metoder, skulle kunna bedömas på bilder tagna med ett konfokalmikroskop, utan kontrastmedel.

Vad innebär detta?

Om metoden kan tas i bruk på våra kliniker innebär det troligtvis att tiden från misstanke till diagnos förkortas. Tiden är av yttersta vikt när det gäller just cancer därför att ju tidigare diagnosen kan ställas desto bättre blir prognosen. Vidare bör det innebära minskat lidande för den

enskilda patienten eftersom vi tror att antalet vävnadsprov kommer att kunna minskas kraftigt. På sikt kanske vi helt kan ersätta vävnadsprov och det skulle vara både tidsbesparande och kostnadseffektivt.

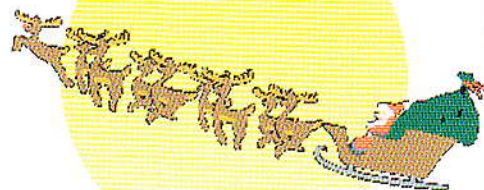
Tack

Till sist vill vi sända ett tack till Laryngfonden för det stipendium på 10.000 kronor vi fick för att kunna åka till Kanada på detta forskningsprojekt. Det är vår tro och förhoppning att pengarna använts till en viktig och lovande forskning som kommer att komma larynxpatienten till del inom en inte alltför lång framtid.

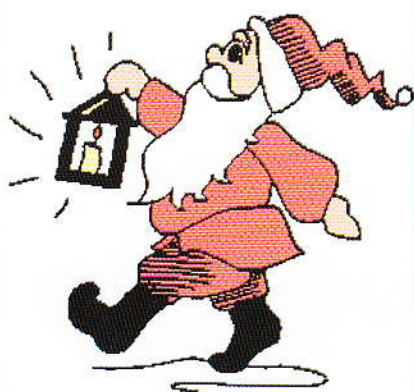
PETER KIHLSSTRÖM
OCH VIKTOR WAHLSTRÖM

God Jul & Gott Nytt År

önskar
Laryngföreningen
Gävleborg

God Jul & Gott Nytt År

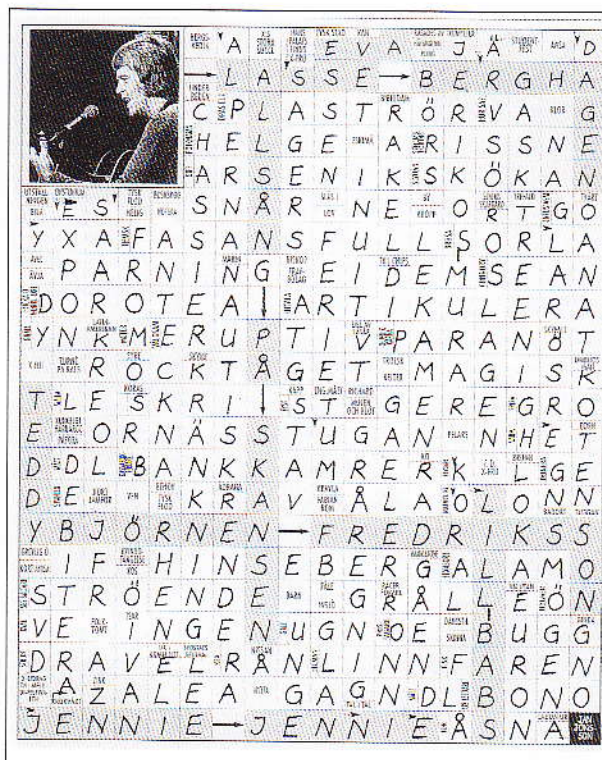

önskar
Södra Sveriges
Laryngförening

RÄTT LÖSNING PÅ "Larykrysset" 3-2004

Många kryss kom in även till denna gång. Vinnare blev **Sven-Erik Lindgren** från Nybro som får en lott från Cancerfonden. Andrepristagaren **Marie-L Paulsson** kom från Växtorp som får 8 vykort och tredje pris gick till **Siv Svensson** i Norrköping som får 6 vykort. Grattis alla tre.

Redaktionen

SCR, ny hyresgäst när Laryngfonden flyttar ut!

— En liten rapport av Gunnar Schneider —

När Stiftelsen Laryngfondens styrelse beslutade, mot många protester, att flytta kansliet upp till Kalix så kom Laryngförbundet i en mycket svår situation.

Hur skulle man nu klara av att behålla de fina lokalerna i Bergshamra?

Efter en del tur(er) så löste det sig till slut.

Gunnar Schneider är styrelseledamot i Sveriges Cancersjukas Riksförbund (SCR). SCR blev i samma veva uppsagda från sina lokaler, inne i Stockholm, av sin hyresvärd och skulle flytta ut innan årsskiftet.

SCR letade nya lokaler, SLF hade hotet över sig att av ekonomiska skäl också se sig om efter nya lokaler. Då blev det naturligt för mig att skapa en kontakt mellan de båda förbunden och vi kom så småningom överens om att SCR hyr 60% av SLF:s lokaler.

Bo Zachrisson förhandlande med värderna i Bergshamra och lyckades få dem att sänka hyran med 25% till 250.000 per år. Dessutom på 1-årskontrakt. Detta betydde att det fortfarande fanns en chans att tillsammans klara hyran. SCR får också ett nytt fint boende.

Dessutom finns ambitionen att försöka dela på en del gemensam utrustning och därigenom spara en del utgifter.

SCR börjar flytta in redan den 13 december. Därmed kan Laryngförbundet vara kvar med sitt kansli i Bergshamra.

Personalförändringar

Genom de organisatoriska förändringarna inom såväl förbundet som fonden kommer det också att hända en del i personalstyrkorna.

Lena är projektanställd och slutar den 31/12. Sevinj kommer att sluta till våren, hon skall sköta fon-

dens s.k. "svans", det som blir kvar efter det att fonden slutat med sin insamlingsverksamhet (mer om detta kan du läsa i Laryngfondens artikel på sid 6).

Bo Zachrisson har fått ett bud om en fortsatt anställning på endast 25% och med lägre lön. *Vid pressläggningen var ännu inte någon uppgörelse klar.*

Kerstin kommer enligt planerna, att vara kvar på sina 75%.

Fonden har beslutat att lägga all sin administration på Hans-Olas advokatkontor uppe i Kalix. Förbundet får därför säga upp duktig och utbildad personal. En av våra medlemmar som har drabbats av cancer får nerdragning i tid eller blir eventuellt tvungen att sluta sin anställning. Medan icke medlemmar och de som inte har drabbats av cancer får förmånen att fortsätta att sköta fondens administration!

Nu till det som är mer positivt.

Vår nya hyresgäst.

Sveriges Cancersjukas Riksförbund (SCR)

SCR är en ideell organisation som har till uppgift att hjälpa cancersjuka med ekonomiska bidrag. Hela verksamheten bygger på insamlade medel och gåvor från allmänhet och företag. I princip samma verksamhet som Laryngfonden nu lägger ner. "Vilket betyder att SCR och Laryngfonden inte längre konkurrerar om de insamlade medlen".

Kansliet består av två heltidsanställda och en halvtidsanställd person. SCR riktar sig mot alla cancergrupper och har inte någon koppling till en speciell cancerform. Det betyder att alla som drabbats av någon form av cancer kan söka ekonomiskt bidrag från SCR. Till hjälpmedel eller rehabilitering. Man måste dock ha intyg från kurator eller läkare för att kunna söka bidrag. Högsta belopp är 5.000:- per person och vartannat år. En utförlig

presentation kommer kanske i ett kommande nummer av Lary. Här kommer dock en kort presentation av styrelsen och personalen i SCR.

Styrelsen

TOMMY COLLIN, ordförande, firmateknare och personalansvarig

GUNNAR SCHNEIDER, vice ordförande, firmateknare, personal- och ekonomiansvarig

EIVOR PETTERSSON, ansvarig för hemombud, insamlingsverksamhet samt register.

Christina Hydén ledamot

Siv Englund, ledamot

Monica Göth, suppleant

Personalen på kansliet

MARIE-LOUISE NYNÄS administratör

Halina Wermason administratör

Eivor Pettersson (projektanställd av styrelsen)

Dessutom har SCR ett 15-tal hemombud som via telefon samlar in ekonomiska medel.

SCR omsätter omkring 4 miljoner kronor om året. Av dessa går ca 2,7 miljoner till bidrag dels till cancersjuka men också till forskning.

Detta är en rapport från

GUNNAR SCHNEIDER

med intressen i båda förbunden

Jag har i och med detta dragit mitt lilla strå till vår fortsatta existens, och hoppas innerligt att vi i fortsättning skall ha en mycket fin gemenskap mellan båda dessa förbund och SLF:s lokalföreningar.

I ledaren skriver vår ordförande att han har tre käpphästar "Tandvården, tobaksdjävulen och medlemsrekryteringen". Det är bra!

Men kanske borde det finnas fler ambitioner än så!

Och en av de viktigaste är ändå vår gemensamma sammanhållning. Det var nog av den anledningen som våra initiativtagare startade förbundet för snart 40 år sedan.

KAPITEX

KAPITEX®

Scandinavien
Specialisten på Laryngektomerades och
Tracheostomerades andningsvägar

Trachi-Naze Hands Free Valve

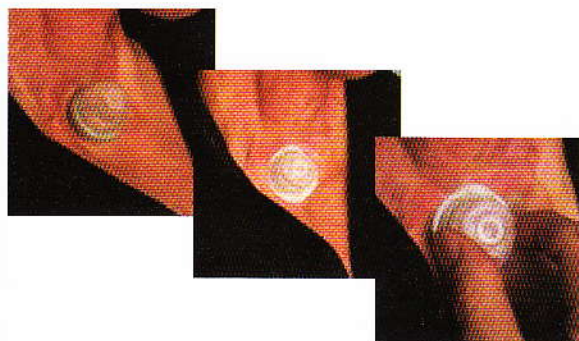
Nyhet - det senaste tillskottet till Trachi-Naze systemet är en hands-free ventil.

Trachi-Naze Hands Free Valve är en justerbar stomaventil som gör det möjligt för den laryngektomerade att stänga till luftflödet utan hjälp av fingret vid tal med röstventil.

Trachi-Naze Hands Free Valve fungerar både med TrachiNaze basplattesystem och med TrachiNaze Stoma knapp.

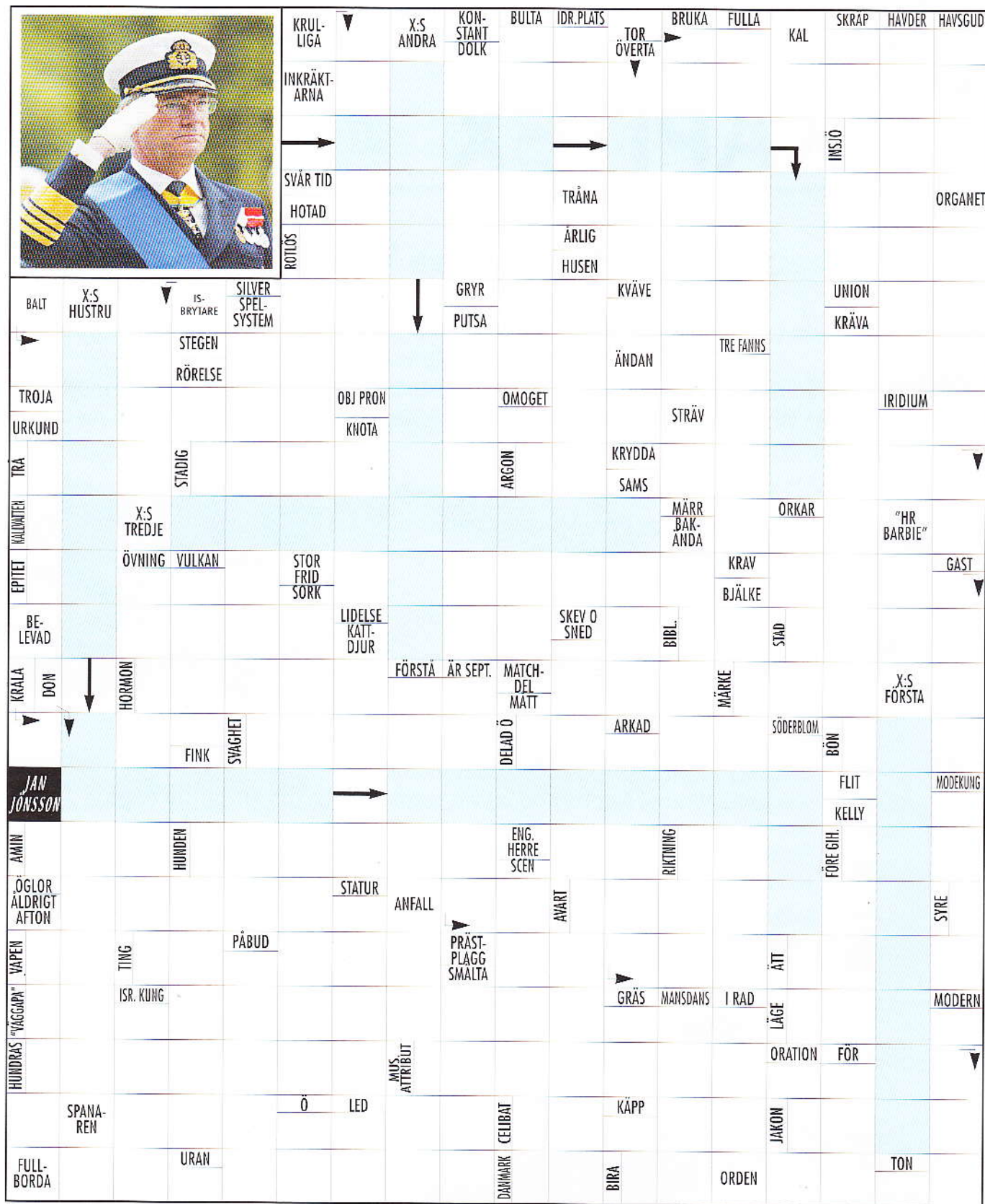
- ✓ Enkel och lätt att montera, justera och använda.
- ✓ Inga lösa delar – lätt att rengöra.
- ✓ Övertrycksventil som öppnar vid hosta.
- ✓ Klickjustering som gör det lätt att få önskad inställning.
- ✓ Baseras på ett unikt patenterat ventilmembran.
- ✓ Ventilmembranet står helt öppet vid normal in-och utandning vid dagliga aktiviteter.
- ✓ Justerbart med en mängd olika inställningsmöjligheter (tillslutning av membranet) som ger bästa möjliga funktion vid varje aktivitet.
- ✓ Låg höjd – transparent -diskret under krage och kläder.
- ✓ Lågt pris- dessutom 20% introduktionsrabatt nov 2004-jan 2005.

Trachi-Naze är det enda stomafiltersystem som förbättrar andningen och bevisligen ökar syreupptagningsförmågan i blodet.

Önskar Ni ytterligare information, ring eller skriv till logoped Lena Lageson.
Kapitex Scandinavien, Karlsrovägen 39, 302 35 Halmstad, Tel./Fax: 035 / 10 46 49

E-Mail: lena.lageson@telia.com
www.kapitex.com

KRYSETT. Lösningen på kryset kan skickas till Svenska Laryngförbundet, Barks Väg 14, 170 73 Solna före den 15 januari 2005. Märk kuvertet "KRYSETT 4/04". Först öppnade rätta lösning belönas med en lott från Cancerfondens Rikslotteri. Andra pris är 2 trisslotter, tredje pris är 1 trisslott. Rätt lösning på kryset och pristagarnas namn publiceras i Lary nr 1/05.

Namn:

Adress:

Postnr:

Postort:

SVENSKA LARYNGFÖRBUNDET

läns och regionalföreningar

med kontaktpersoner

Laryngföreningen Dalarna

PER TESTAD
Kung Magnigatan 19, 791 51 Falun
Tel: 023-267 17

Laryngföreningen Gävleborg

SIV BAGLIEN
Oxtorget 1 B, 2 tr.
826 32 Söderhamn
Tel & Fax: 0270-164 59
Mobil: 070-548 60 39

Norra Sveriges Laryngförening Umeå

BO PERSSON
Övre Hantverksgatan 20A
831 86 Östersund
Tel: 063-12 30 41
Mobil: 070-512 51 96
E-post: bo.persson.laryng@telia.com

Hallands Laryngförening

PER-OLOF JOSEFSSON
Bokgatan 6, 310 41 Gullbrandstorp
Tel: 035-536 78

Stockholms Läns Laryngförening

GUNNAR SCHNEIDER
Henriksdalsringen 45, 131 32 Nacka
Tel&Fax: 08-615 03 24
E-post: schneider@chello.se

Sydöstra Laryngföreningen

KJELL ANDERSSON
Rättarvägen 4, 612 31 Finspång
Tel & Fax: 0122-155 47
E-post: kjell.sven-olof@telia.com

Södra Sveriges Laryngförening

LENNART JOHANSSON
Per Albin Hanssons väg 56 B,
214 63 Malmö
Tel: 040-96 23 40

Laryngföreningen Göteborg

GÖSTA JORHEDE
Tiokampsgången 2
418 39 Göteborg
Tel & Fax: 031-56 35 41
E-post: gullvi.jorhede@swipnet.se

Uppsala Laryngförening

GUNILLA BELING
VERA LIND

Västmanlands Laryngförening

KAARLO VUOLLE
Lerkärsgatan 10, 732 51 Västerås
Tel&Fax: 021-41 74 76

Laryngföreningen i Örebro och Värmlands Län

STEN-OVE PETTERSSON
Styrbordsgatan 12, 652 27 Karlstad
Tel: 054-21 87 35

God Jul
&
Gott Nytt År

önskar
Kanslipersonal
och
Laryredaktionen

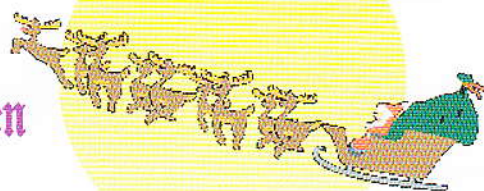
God Jul och Gott Nytt År

önskar
Laryngföreningen
i Örebro och
Värmlands Län

God Jul & Gott Nytt År

önskar
Laryngföreningen
Göteborg

God Jul &
Gott Nytt År

önskar
Sydöstra
Laryngföreningen

Provox® System

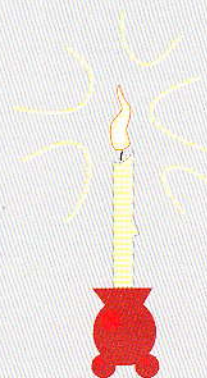
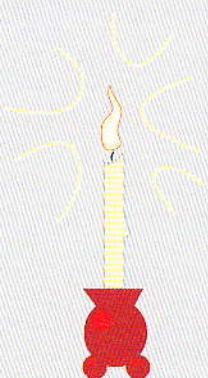
För rehabilitering efter totallaryngektomi

God Jul & Gott Nytt År

önskar

Atos Medical AB

Provox® är ett registrerat varumärke ägt av Atos Medical AB, Sverige.

ATOS
MEDICAL